

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

18^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1910

Periodieke betalingen.

Het heeft in onzen tijd nog zijn praktisch nut te weten met hoeveel oude, in vroegere rekenmunt uitgedrukte renten en andere periodieke schulden in den loop der tijden werden betaald. De hieronder volgende opgaven zijn bijdragen tot die wetenschap. Daaruit blijkt, dat van den aanvang, waarin de schuldplichtigheid in stuivers werd uitgedrukt, de betaling voortdurend is geschied *in een gelijk getal stuivers*, niettegenstaande de zilverwaarde van den oudsten stuiver meer dan driemaal grooter was dan van dien uit het midden der 17e eeuw en die waarde later nog daalde.

Op 21 September 1328 droeg hertog JAN VAN BRABANT aan IJSBOUT VAN ASTEN de gruit van Peelland op „omme acht pont sweerte Tornoise, den ouden groten Tornoisen voir sestien penninck gerekent, ochte die werde dairaff in anderen goeden ende gerechten paiementen” 1) In het laatst der 15e eeuw ging de gruit van Peelland in eigendom over aan de Heeren van Helmond. Nu zien wij in de rekeningen der rentmeesters van die heeren, — welke rekeningen voor een deel in de archieven van het kasteel van Helmond aanwezig zijn —, dat die 8 ₤ zwarte Tournoisch van 1561 tot en met 1729, alzoo over 169 jaren, verantwoord zijn met 11 gulden ad 20 stuivers 's jaars. Elk ₤ werd alzoo gerekend op 27½ stuiver.

In de scheiding en verdeling, op 21 Juni 1490 getroffen

1) KROM en SASSEN, *Oorkonden van Helmond*, blz. 19.

tusschen IWAN en JAN VAN CORTENBACH, zonen van wijlen JAN VAN CORTENBACH, in leven heer van Helmond, komt onder den „commere” voor een cijns aan „den rector van den Capelle van Milheeze : tien Hollantsche gulden, valent 8 Rijns gulden”. 1) Deze 10 Hollandsche gulden zijn in de rekeningen van de Helmondsche rentmeesters van 1563 tot en met 1638 verantwoord met 8 gulden ad 20 stuivers 's jaars, maakt voor elken gulden 16 stuivers.

In diezelfde oorkonde wordt onder den „commere” opgesomd een cijns aan „den H. Geest van den Bosch : 100 ₧ Bosch gelt, valent 35 Rijns gulden”. Deze 100 ₧ 's-Hertogenbosch-geld zijn in de genoemde rekeningen van 1560 tot en met 1637 in uitgaaf geleden voor 35 gulden ad 20 stuivers 's jaars, is 7 stuivers voor elk ₧.

In de rentmeestersrekeningen van 1560 tot en met 1638 wordt eene rente van 17 „aude scilt”, verschuldigd aan het klooster van „Westroye binnen Tielt”, in de uitgaven geboekt met 25½ gulden ad 20 stuivers 's jaars, alzoo elk oud schild gerekend op 30 stuivers.

In de rentmeestersrekeningen van 1560 tot en met 1584 wordt een cijns van 15¼ „goltgulden” (in de rekening van laatstgenoemd jaar „overlantsche koervorster goudt gulden” genoemd), schuldig aan PHILIPS VAN DORREN en zijne nakomelingen, verantwoord met 21 gulden 7 stuivers 's jaars, maakt voor elken goudgulden 28 stuivers.

DIRK DECKERS, notaris te Helmond en voorheen rentmeester der abdij van Postel, gaf op 12 December 1664 eene verklaring af hoedanig oude cijns bij zijn weten langer

1) Aangehaald werk blz. 216.

dan 30 jaren in de Meierij van den Bosch werden betaald 1). Ook hij stelt den Hollandschen gulden op 16 stuivers, het pond zwart echter op $26\frac{1}{2}$ stuivers 12 myten Brab. is $26\frac{2}{3}$ stuivers, dus iets minder dan de Helmondsche rentmeesters.

In de stadsrekeningen van 's-Hertogenbosch worden reeds van 1496 2) af het oud schild voor 30 stuivers —, het R Boschpaiement voor 7 stuivers —, en van 1556 af de keurvorstelijke gulden voor 28 stuivers gerekend, wat alzoo met de Helmondsche berekening overeenkomt. Te Leeuwarden werd van 1526 af (en wellicht reeds vroeger), de geheele 16e eeuw door, 3) de goudgulden als rekenmunt gebruikt onveranderlijk tegen 28 stuivers het stuk, wat eveneens met de Helmondsche boeking klopt.

's-Gravenhage.

AUG. SASSEN.

1) Zijne verklaring is afgedrukt in het destijds onder mijne redactie staand *Tijdschrift voor Noordbrabantsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde*, jaargang I, blz. 160 en 201.

2) De daaraan voorafgaande rekeningen zijn niet meer aanwezig.

3) Zie: *Oorkonden van het St. ANTONY-gasthuis te Leeuwarden*, 1876, blz. 230 en volg.